

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENCE AND INNOVATION
OF MODERN WORLD**

**PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
MAY 18-20, 2023**

**LONDON
2023**

SCIENCE AND INNOVATION OF MODERN WORLD

Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference

London, United Kingdom

18-20 May 2023

London, United Kingdom

2023

UDC 001.1

The 9th International scientific and practical conference “Science and innovation of modern world” (May 18-20, 2023) Cognum Publishing House, London, United Kingdom. 2023. 727 p.

ISBN 978-92-9472-194-5

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Science and innovation of modern world. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. London, United Kingdom. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ix-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-and-innovation-of-modern-world-18-20-05-2023-london-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: london@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 Cognum Publishing House ®

©2023 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. *Миронова Г. В.* 15
ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЄВОЇ
КАРТОПЛІ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО
2. *Олекшій Л. М., Бурак І. М., Грицевич Ю. С.* 20
ЗАСТОСУВАННЯ СТИМУЛЮЮЧИХ ПРЕПАРАТІВ –
ЗАПОРУКА ВИСОКОГО УРОЖАЮ БУРЯКІВ ЦУКРОВИХ
(*BEETA VULGARIS SACCHARIFERA*)

BIOLOGICAL SCIENCES

3. *Островська С. С., Храмцова Є. О., Павлова Я. О., Деркач Д. А.,
Керлан І. С., Тищенко Т. Д.* 26
ВПЛИВ КУРКУМІНУ НА ТОКСИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ КАДМІЮ

MEDICAL SCIENCES

4. *Ахмедова К. М., Каук О. І.* 30
ХРОНІЗАЦІЯ БОЛЮ: ПРИЧИНИ ТА ЇХ ЗМІНЛИВІСТЬ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО ЧАСУ
5. *Боднарюк О. І., Войтко О. І.* 37
ОСОБЛИВОСТІ МІКРОБІОЦЕНОЗУ ПІХВИ У ДІВЧАТ, ХВОРИХ
НА САЛЬПІНГООФОРИТ
6. *Васильківська М. Ю., Кузь Х. В., Семеняк А. В.* 46
КЛІНІЧНИЙ ВИПАДОК ПІСЛЯПОЛОГОВОГО СЕПСИСУ
7. *Дубова В. В., Маринчина І.* 51
СИНДРОМ ПОЛІКІСТОЗНИХ ЯЄЧНИКІВ: ФАКТОР, ЩО
ПІДВИЩУЄ РИЗИК СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
8. *Дунаєва О. В., Дунаєв Я. Ю.* 55
ПОРУШЕННЯ ЕВАКУАТОРНОЇ ФУНКЦІЇ ШЛУНКУ. РЕФЛЮКС
9. *Кузь Х. В., Васильківська М. Ю., Семеняк А. В.* 59
ПЕРЕБІГ ЕНДОМЕТРІОЗУ ПІД ЧАС ВАГІТНОСТІ
10. *Кулик А. О., Маринчина І. М.* 64
ЕТІОЛОГІЯ, ФАКТОРИ РИЗИКУ І МЕТОДИ ЛІКУВАННЯ
ПЕРВИННОЇ ДИСМЕНОРЕЇ У ПІДЛІТКІВ
11. *Маринчина І. М., Венчур Х. Т.* 70
ПРЕЕКЛАМПСІЯ У ЖІНОК, ХВОРИХ НА COVID-19
12. *Маринчина І. М., Анфілофієва В. Р.* 75
ТРОМБОФІЛІЯ. ВПЛИВ ХВОРОБИ НА ВАГІТНІСТЬ
13. *Мельник К. О., Приймак С. Г.* 78
ПАТОГЕНЕЗ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЕЗПЛІДДЯ
14. *Мороз А. В., Маринчина І. М.* 83
ВПЛИВ ГІПЕРТЕНЗИВНИХ РОЗЛАДІВ НА ПЕРЕБІГ
ВАГІТНОСТІ ТА ПІСЛЯПОЛОГОВОГО ПЕРІОДУ

15.	<i>Приймак С. Г., Чернак Т. Р.</i>	87
	МАГНЕЗІАЛЬНА ТЕРАПІЯ У ВАГІТНИХ З ЕКЛАМПСІЄЮ	
16.	<i>Пустова Н. О., Трошина В. Д.</i>	91
	КИСНЕВЕ ЗНЕБОЛЕННЯ ЗАКИСОМ АЗОТУ В ДЕРМАТОЛОГІЇ	
17.	<i>Савіна О. В., Саєвська Я. М., Семеняк А. В.</i>	93
	АКТУАЛЬНІСТЬ ДІАГНОСТИКИ АНТИФОСФОЛІПІДНОГО СИНДРОМУ У ВАГІТНИХ З ТРОМБОЗОМ В АНАМНЕЗІ	
18.	<i>Саєвська Я. М., Савіна О. В., Салехі Д. Д., Семеняк А. В.</i>	97
	ЦЕРЕБРАЛЬНІ УСКЛАДНЕННЯ У ПАЦІЄНТІВ З ПРЕЕКЛАМПСІЄЮ	
19.	<i>Слабкий Г. О., Горвард А. М.</i>	102
	ЕКСПЕРТНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	
20.	<i>Слабкий Г. О., Козар Ю. Ю.</i>	106
	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	
21.	<i>Слабкий Г. О., Білак-Лук'янчук В. Й., Дикун Р. С.</i>	111
	ВПЛИВ ВІЙНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА ВІДНОШЕННЯ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ДО ОСОБИСТОГО ЗДОРОВ'Я	
22.	<i>Стеблюк Е. Е., Дубовенко Д. О.</i>	114
	СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЛІКУВАННЯ ПСОРИАЗУ	
23.	<i>Терьошина І. Ф., Воюцька Є. В., Наумова В. Ю.</i>	118
	ВІЙНА ЯК СТРЕСОВИЙ ЧИННИК ВИНИКНЕННЯ РОЗЛАДІВ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ	
PHARMACEUTICAL SCIENCES		
24.	<i>Hajibayli T. A., Agamirzayeva K. A., Aliyev H. Y., Zeynalova G. R.</i>	121
	DETERMINATION OF AMINO ACIDS BY IR SPECTROSCOPY IN VICIA L. RAW MATERIALS	
25.	<i>Rhoulali Naoual, Suleiman M., Kobzar N., Perekhoda L.</i>	124
	COMPUTER PREDICTION OF THE ANTITUMOR PROPERTIES OF SUBSTITUTED BENZIMIDAZOLES	
26.	<i>Велігорська Ю. П.</i>	129
	ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ	
27.	<i>Кур'ян Д. О.</i>	137
	ДУБІЛЬНІ РЕЧОВИНИ В МЕДИЦИНІ	
28.	<i>Кур'ян Д. О.</i>	139
	ДУБІЛЬНІ РЕЧОВИНИ	
29.	<i>Стремоухов О. О., Лукаш А. О.</i>	143
	ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОТИАЛЕРГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ. I	

30. **Стремоухов О. О., Лукаш А. О.** 146
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОТИАЛЕРГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ НА РИНКУ
УКРАЇНИ. II

CHEMICAL SCIENCES

31. **Klimko Yu. E., Koshchii I. V., Levandovskii I. A., Levandovskii S. I.** 149
SYNTHESIS AND CHEMICAL TRANSFORMATIONS OF
METHYL ESTER OF ADAMANTAN-1-THIONACETIC ACID IN
REACTION WITH PIPERIDINE
32. **Пушкарь В. С., Кусяк Н. В.** 155
ОКСИДНІ КОМПЗИТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

TECHNICAL SCIENCES

33. **Avdieieva L. Yu., Dekusha H. V., Turchyna T. Ya., Makarenko A. A.** 157
INTENSIFICATION OF HYDROMECHANICAL INFLUENCE
WHEN DISPERSING RAW MUSHROOM MATERIALS
34. **Blyzniuk K., Sintiuurova I., Zassieieva Yu.** 165
USE OF APPLIED LIBRARIES GRAPHIC EDITOR KOMPAS IN
DESIGN OF BUILDING STRUCTURES
35. **Chyhur I., Shavranskyi M.** 167
HAMMING NEURAL NETWORK FOR PATTERN RECOGNITION
IN WELL DRILLING
36. **Dergach T. O., Sukhomlin G. D., Deineko L. M., Balyev A. Ye.,
Krasiuk A. V.** 171
IMPROVING THE QUALITY CHARACTERISTICS OF PIPES
MADE OF LOW-ALLOYED AND HIGH-ALLOYED STEEL
37. **Kononuchenko O. V., Herasymchuk O. M.** 177
ESTIMATION OF FATIGUE LIFE OF METAL MATERIALS
BASED ON STATIC STRENGTH AND MICROSTRUCTURE
CHARACTERISTICS
38. **Lavrenko Ia., Sydora T., Sushchenko M.** 186
SIMULATION OF THE DYNAMIC CHARACTERISTICS OF THE
PICO21 CENTRIFUGE
39. **Obodovych O., Pereiaslavl'tsev O., Pereiaslavl'tseva O.** 190
ANALYTICAL STUDY OF THE EQUILIBRIUM OF AN ELASTIC-
PLASTIC ENVIRONMENT ON A HORIZONTAL SURFACE
40. **Parfonova O., Moskovchenko Ye.** 196
VARIETY AND MAIN PRINCIPLES OF GAME THEORY IN
COMPUTER SCIENCE
41. **Sotnik S. V., Redkin K. S.** 201
DESIGN FEATURES OF CONTROL PANELS AND CONSOLES IN
AUTOMATION SYSTEMS

42. **Бубряк О. С., Потапова К. Р., Кучмій О. О.** 206
СИСТЕМА ВИЯВЛЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА
ОСНОВІ ЛІНІЙНОГО МЕТОДУ SVM ТА НЕЙРОННОЇ МЕРЕЖІ
YOLO
43. **Григоренко С. М., Васалатій В. М., Гієнко А. М., Карпунець О. О.** 211
СИНТЕЗ І МОДЕЛЮВАННЯ РЕГУЛЯТОРА ДЛЯ ОБ'ЄКТУ З
ПАРАМЕТРАМИ, ЩО ЗМІНЮЮТЬСЯ
44. **Дорохович В. В.** 214
ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ЛАКТИТОЛУ, ІЗОМАЛЬТИТОЛУ НА
ПІНОУТВОРЮВАЛЬНУ ЗДАТНІСТЬ МЕЛАНЖУ, ЯЄЧНИХ
ЖОВТКІВ ТА БІЛКІВ
45. **Дулька О. С., Прибильський В. Л., Федосов О. Л.** 217
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ БУТИЛЬОВАНОЇ ВОДИ У
ЗАКЛАДАХ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ
46. **Костенко В. В., Ніколаєць Д. О.** 219
ASYNCHRONOUS UNIT TESTING IN C#
47. **Назаров О. І., Яговий Д. В., Обихвост Р. В.** 223
ОЦІНКА ВІДНОСНОЇ ДОВГОВІЧНОСТІ ГАЛЬМІВНИХ
СИСТЕМ СУЧАСНИХ ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ ЗА
ВІДНОСНИМ ЗНОСОМ ФРИКЦІЙНИХ ПОВЕРХОНЬ ГАЛЬМ
48. **Нікітін Д. О., Редькін К. С.** 231
АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЇ POLYJET ДЛЯ АДИТИВНОГО
ВИРОБНИЦТВА
49. **Тільна Ю. П.** 238
МОЖЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ТЕХНОЛОГА ВИРОБІВ ЛЕГКОЇ
ПРОМИСЛОВОСТІ
50. **Церковний І. О.** 242
РОЗРОБКА ТЕЛЕГРАМ-БОТА ВИБОРУ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
ХУДОЖНЬОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

PHYSICAL AND MATHEMATICAL SCIENCES

51. **Ахиев Алаббас Сейди оглы, Нифталиева Мехрибан Муслим** 245
кызы
ОБ ОДНОЙ ЗАДАЧЕ ТЕОРИИ ТРЕЩИН ДЛЯ ДВУХСЛОЙНОЙ
ЦИЛИНДРИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ
52. **Федина Н. В.** 251
АСИМПТОТИЧНІ ЗОБРАЖЕННЯ РОЗВ'ЯЗКІВ ЦИКЛІЧНИХ
СИСТЕМ ІСТОТНО НЕЛІНІЙНИХ ДИФЕРЕНЦІАЛЬНИХ
РІВНЯНЬ

GEOGRAPHICAL SCIENCES

53. **Пахомова А. Я.** 255
ПОДОРОЖ УКРАЇНОЮ - ДРУГЕ ДИХАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

ARCHITECTURE

54. *Шелест В. О., Піданова М. С.* 259
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КРИТИХ ПАРКІНГІВ ДЛЯ
ПОЛІПШЕННЯ МІСЬКОЇ ЗАБУДОВИ ТА ЗМЕНШЕННЯ
ТРАНСПОРТНИХ ЗАТОРІВ

ASTRONOMY

55. *Лимар В. І., Балецька С. І.* 267
АСТРОМЕТРИЧНІ МІСІЇ HIPPARCOS ТА GAIA

PEDAGOGICAL SCIENCES

56. *Fedoriv Ya. R., Finogina T. S., Pirozhenko I. D., Shuhai A. Yu.* 272
THE RHETORIC OF RESILIENCE IN UKRAINIAN ACADEMIA
57. *Pirozhenko I. D., Semyankiv I. V., Shuhai A. Yu.* 282
PARAGRAPH WRITING: A WAY TO STRUCTURE STUDENTS'
MINDSET IN WRITTEN AND ORAL UTTERANCE
58. *Pryvezentsev O.* 287
ANALYSIS OF THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF A
SPECIALIST IN THE DEVELOPMENT OF USER INTERFACES
59. *Ren Wei* 291
LEVELS OF FORMATION OF ARTISTIC ABILITIES OF JUNIOR
HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE PROCESS OF MUSICAL
EDUCATION IN OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS
60. *Sharykina A.* 297
MOTIVATION OF STUDENTS DURING DISTANCE LEARNING
OF ENGLISH LANGUAGE
61. *Бородієнко О. В.* 302
РЕГІОНАЛЬНА ЗАЛУЧЕНІСТЬ ФЛАМАНДСЬКИХ
УНІВЕРСИТЕТІВ: ВПЛИВ НА ПОЗИЦІЇ У МІЖНАРОДНИХ
РЕЙТИНГАХ
62. *Булиніна О. Д., Булинін В. О.* 311
КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ПОКАЗНИК
ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ
63. *Валюкевич Т. В.* 319
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ НАВЫКОВ ГОВОРЕНИЯ НА
ЗАНЯТИЯХ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ
64. *Іванова М. В., Науменко А. М., Черкун В. М.* 324
ГЕЙМІФІКАЦІЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
ВИХОВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ТРЕНД
65. *Кондрацька Л. А.* 330
ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ САМОРОЗКРИТТЯ БАНДУРИСТА-
ПЕРФОРМЕРА
66. *Кривда В. С., Журавко Т. В.* 338
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

67. *Перебейнос В. Б., Пакулин С. Л., Феклистова И. С., Пакулина А. С.* 342
 КООРДИНАЦИОННЫЕ СПОСОБНОСТИ И ДВИГАТЕЛЬНЫЕ НАВЫКИ КАК ОСНОВА ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ЮНЫХ ДЗЮДОИСТОВ
68. *Пехарева А. С., Пехарева С. В., Горбенко Є. О.* 353
 МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
69. *Полякова Г. П.* 360
 ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ
70. *Сторож В. В.* 365
 ПРОБЛЕМА ПІЗНАННЯ ДИТИНИ ПЕДАГОГОМ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
71. *Федорів М. Л.* 369
 ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ І МОЖЛИВОСТІ
72. *Форостовська Т. О., Буйнова Ю. Р., Магеря Н. О.* 379
 ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ХІМІЇ ЗАСОБАМИ ВЕБ-КВЕСТУ
73. *Фриптуляк В. С., Кравцова Т. О.* 383
 ВИКОРИСТАННЯ КОУЧ-ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ
74. *Шубкіна К. А., Сутирін Д. О., Мешкова К. П.* 387
 ДЕЯКІ МЕТОДИ ОПАНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ В МЕДИЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ
75. *Якутіна Т. Г.* 392
 ДЕЯКІ АСПЕКТИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ФОРМАТІ ОНЛАЙН ЗАНЯТЬ

PSYCHOLOGICAL SCIENCES

76. *Griunauer Elha Anastasiia* 397
 DOMESTIC VIOLENCE AS A DETERMINANT OF CRIME
77. *Гульбс О. А., Лантух В. В., Тішакова Л. Т.* 405
 ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ
78. *Лазор К. П.* 411
 ПРИЙОМИ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ОПОРУ ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВПЛИВУ В УМОВАХ КІБЕРПРОСТОРУ
79. *Пирог Г. В., Удод С. Ю.* 417
 ВПЛИВ КОМУНІКАЦІЇ В СІМ'ЯХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА АДАПТАЦІЯ В РОДИНАХ ВІЙСЬКОВИХ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ ТА США

80. *Разумова О. Г., Марчевська В. В.* 423
ВИДИ ШКІЛЬНОГО БУЛІНГУ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА
ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН І СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ

SOCIOLOGICAL SCIENCES

81. *Чудик-Білоусова Н. І., Крилова Я. В.* 430
НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОСОБАМ ПОХИЛОГО
ВІКУ, ЯКІ СТАЛИ БЕЗДОМНИМИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

JOURNALISM

82. *Порнуліт О. О.* 435
НЕБЕЗПЕКИ ПАРЦЕЛЯЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ /
ІНСТИТУТІВ У ФОРМАТІ ПЕРЕБУВАННЯ В І ВЗАЄМОДІЇ З
МЕДІАКОНТИНУУМОМ (ФРАГМЕНТОВАНІСТЬ)

HISTORICAL SCIENCES

83. *Авраменко Т. О.* 444
ЯК ЗАНЕПАЛА ДИНАСТІЯ ЦИН?
84. *Власюк І. М.* 451
ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ
ІСТОРИЧНОГО МИНУЛОГО
85. *Чернуха О. В., Денисенко К. О.* 456
ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА АНДРІЙОВИЧА
ЗУБКОВСЬКОГО

LITERATURE

86. *Гончарук В. А.* 461
ЖИТТЄПИС МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ: СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ

POLITICAL SCIENCES

87. *Luchko Ya., Shnyrkov O. O.* 469
UKRAINE AND LATIN AMERICA: FORMATION OF
COOPERATION RELATIONS AND NOWDAYS RELATIONS
88. *Панченко Г. О.* 475
ЛІДЕРСТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ ОКРЕМОГО ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
89. *Федянін В. О.* 481
ДИПЛОМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ
ОАЕ

LITERATURE

УДК 821.161.2.09

ЖИТТЄПИС МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ: СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ

Гончарук Валентина Анатоліївна,

к. п. н., доцент

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Анотація: Михайло Опанасович Драй-Хмара прийшов в українську поезію на початку 20-х років ХХ ст. сформованим поетом і літературознавцем, перекладачем і публіцистом. Про нього пишуть насамперед як про поета-неокласика, який у мистецтві слова втілює своє емоційне багатство відчуттів, інтелектуальний потенціал, сприймання світу, природи, а також складної і трагічної тогочасної дійсності. У кілька останніх десятиріч років поживалося осмислення вченими, дослідниками творчої спадщини М. Драй-Хмари, перевидання його поетичних творів, і що важливо, оприлюднення раніше невідомих матеріалів про нього, його листування.

Ключові слова: Михайло Драй-Хмара, поет-неокласик, індивідуальна манера, творча спадщина, художній стиль, мистецтво слова.

Михайло Опанасович Драй-Хмара народився 10 жовтня 1889 року в селі Малі Канівці на Золотонощині Черкаської області в козацькій родині. Він рано залишився без матері. Батько зміг дати синові добру освіту. Спершу Михайло закінчив Золотоніську школу, а згодом – Черкаську гімназію. 1906 року за конкурсом вступив до знаменитої Колегії Павла Галагана в Києві, де вчився разом із П. Филиповичем [1]. 1910 року став студентом історично-філологічного факультету Київського університету (закінчив його у

1915). Під час навчання виявив схильність до філологічних наук, опанував французьку, німецьку, латинську й грецьку мови.

1912 року М. Драй-Хмара за відрядженням Київського відділу Слов'янського Товариства їде за кордон, де збирає матеріали про хорватського письменника А. Качіча-Міюшича. Він працює у бібліотеках та архівах Львова, Будапешта, Загреба, Белграда, Бухареста. За цінну наукову роботу отримує золоту медаль Товариства. У Києві відвідує семінар професора В. Перетца. Закінчивши університет, починає готуватися до професури, однак закінчувати цю підготовку доводиться в Петербурзі, адже у зв'язку з першою світовою війною університет евакуйовано до Саратова [2].

На час навчання у Колегії та в університеті припадає формування національної свідомості М. Драй-Хмари. Тож після повернення з Петербурга він активно береться до освітньої та культурницької роботи: читає лекції на вчительських курсах та в різних вузах. Після заснування урядом УНР університету в Кам'янці-Подільському, молодий учений, прагнучи активно включитися в процес відродження й становлення молодого держави, стає професором славістики нового університету. Одночасно керує лінгвістичною секцією кафедри історії та економіки Поділля (1918–1923), редагує «Записки Кам'янець-Подільського університету» [2].

1923 року Драй-Хмара – професор мови і літератури на кафедрі українознавства у Київському медичному інституті. В цей час він активно співпрацює з рядом науково-дослідних та культурно-освітніх організацій. Також працює на кафедрі лінгвістики у Всеукраїнській Академії наук (1930-1933), у Комісії зі складання словника живої української мови та в Комісії з дослідження історії української мови. Цим переліком не обмежується багатогранна наукова та педагогічна діяльність ученого, спрямована на розвиток молодого української науки і підготовку національної творчої інтелігенції [2].

Зайнятий науковою діяльністю, М. Драй-Хмара знаходить час і для літературної праці. У Києві він зближується з М. Зеровим, М. Рильським,

П. Филиповичем, О. Бургардом і стає одним із учасників літературного угруповання, за яким закріпилася назва «неокласики». Митців згаданої літгрупи поєднують спільність мистецьких інтересів, орієнтація в творчості на високі естетичні зразки, звернення до рідних джерел життя й до спадщини світової культури.

Власні вірші українською мовою М. Драй-Хмара починає друкувати з 1919 року. На початку 20-х його поезії та переклади з'являються на сторінках тогочасних періодичних видань «Нова громада», «Шляхи мистецтва», «Життя й революція», «Літературний ярмарок» та ін. Згодом більшість із них поет включив до першої і, на жаль, єдиної прижиттєвої збірки з ніжною і водночас символічною назвою – «Проростень» (1926). Про неї прихильно відгукнувся М. Рильський, відзначивши, що «...під “золотосонячною куделею” Драй-Хмари, під обточеністю його вірша, вишуканістю рим, під усім тим “неокласицизмом” чується подих живої людини. Це не трагічний оптимізм Плужника, це щось суцільніше, якась, може, “чорноземна сила”... Радість пізнання та іменування, радість спостереження та втілення» («Життя й революція». 1926. № 8) [1].

М. Рильський першим із критиків помітив оту «чорноземну силу», що живила поезію М. Драй-Хмари, єднала його з рідною землею. Не випадково у вірші «Долі своєї я не кляну...» [3, с. 13–14] автор називає себе «віршником рунних полів» [3, с. 13], а у вірші «Я світ увесь» [3, с. 15–16] пише: «рала промінні глибоко урізались в мою ріллю» [3, с. 15].

Вперше Київським відділом ДПУ (за звинуваченням в приналежності до контрреволюційної організації в Кам'янець-Подільському університеті) Михайла Драй-Хмару заарештовано 21 березня 1933 року. Однак тодішньому слідству забракло доказів, і невдовзі, 11 травня, його випустили із-за ґрат. Та тільки 16 липня 1934 року його справу за № 3391 було припинено, і професор Драй-Хмара, нарешті, був звільнений від підписки про невиїзд.

Однак повторного арешту лишилося чекати недовго. 5 вересня 1935 року було виписано ордер № 28 на арешт колишнього професора, а тоді рядового викладача української мови. Наступного дня оперуповноважені Сергієвський і

Бондаренко арештували Драй-Хмару в його помешканні. Звинувачення стандартне: націоналістична контрреволюційна діяльність. Драй-Хмара вперто заперечував це. Тоді його справу під № 101 30 жовтня 1935 року з'єднали зі справою П. Филиповича під № 99, а 22 листопада справи П. Филиповича і М. Драй-Хмари були «підверстані» до справи № 1377 «Зерова і групи». Проте й тут М. Драй-Хмара вперто заперечував свою приналежність до міфічної контрреволюційної організації, і слідчі змушені були знову повернутися до справи № 101 [1]. Тоді не знав Драй-Хмара того, що його унікальний переклад «Божественної комедії» Данте був конфіскований, що не вийшла друга книга його поезій «Сонячні марші», яку він готував у 1933–35 роках.

Донька Михайла Драй-Хмари Оксана Ашер згадувала про те, що коли її батька заарештували вдруге, «великі труднощі спіткали слідчих НКВД при його допитах, і тому вони часто змінювалися. Незважаючи на тортури, Драй-Хмара категорично відмовився давати будь-які зізнання, посилаючись на те, що він все сказав про себе під час першого свого арешту. Приблизно через два місяці військовий прокурор Перфільєв викликав дружину Драй-Хмари і вимагав від неї вплинути на свого чоловіка, щоб той [за]говорив. На побаченні із дружиною Драй-Хмара сказав їй: «Я пройшов через усе, але не сказав нічого ні на себе, ні на інших». Стало ясно, що ніщо на світі не змінить його долі, яка, звичайно, була вирішена в органах НКВД ще до його арешту» [4, с. 160]. Не можна відкидати й того, що Драй-Хмару катували не тільки психічно – з огляду саме на натяк дружині: «Я пройшов через усе...» [5, с. 22].

М. Драй-Хмара писав листи із заслання до рідних – дружини й доньки. «Пишучи до близьких людей Драй-Хмара, вивідав їм про те, чим жив, про що розмірковував, як сприймав світ, доповнюючи все це побутовими подробицями та різними подіями зі свого життя. Саме з цього тематичного розділу епістолярної спадщини ми дізнаємося про реалії життя засудженого митця й важкі часи поневірянь його родини» [6, с. 279].

Якщо ж розглядати уважніше його епістолярій, то Драй-Хмарові листи до доньки пронизують читача особливим ліризмом і трагізмом, а саме звертання

до доньки: «Мила доцінька, будь хорошою, бережи своє здоров'я, люби мамусю... Цілую тебе, моя любима, моя єдина, і шлю тобі ... своє вітання і свою гарячу батьківську любов» [7, с. 383]. Важкі хвилини життя позбавили інтимності, у вузькому значенні, листування Драй-Хмари з власною дружиною. Частіше за все в них письменник детально описує хвороби, які переслідували його в тяжких умовах життя і виснажливої роботи, позбавляючи сил та бажання жити: «... Хворію я міокардитом, маю набряк на ногах і цинготні ранки на руках і ногах... В шлунку, як і раніше, печія, тошнота і болі, – тому й сиджу на дієті і завжди хочу їсти» [7, с. 383]. Майже всі листи до дружини пронизані нестерпним болем та стражданням за долю власної доньки. Про це свідчать його слова у одному з перших листів до дружини: «... якщо тобі, Нінуся, буде дуже тяжко, тобто якщо тобі не даватимуть можливості влаштуватися на роботі, то ти маєш право заради нашої любимої Оксаночки розлучитися зі мною. Мені дуже важко про це писати, але зобов'язаний це сказати, оскільки піклування про дитину мусить стояти на першому місці» [7, с. 8]. Отже, можна цілком упевнено казати, що більш за все М. Драй-Хмара був чоловіком, для якого сім'я була єдиним сенсом життя. Лише думки про доньку рятували Михайла Панасовича від найтяжчих хвилин долі, а листи до неї давали надію на краще життя [8, с. 60].

Його справа розглядалася 28 березня 1936 року в Москві на засіданні Особливої наради при НКВС СРСР під порядковим номером 88. Вирок лаконічний: «Драй-Хмара Михаил Афанасьевич – за к.-р. деятельность заключить в исправтрудлагерь сроком на пять лет, считая с 5.9.35 г.». Так Драй-Хмара опинився на Колимі [1].

З 17 квітня до 30 травня 1938 року поет перебуває в таборі Ортукан, де, за даними очевидців, було зібрано в'язнів, призначених для знищення. На засланні Драй-Хмара працював або в шахті, або промиваючи золотий пісок у крижаній воді. Про тортури, які він пережив, можна судити за листами «Працюю на Бурарі, дерев'яним кориті, що міститься високо, де промивають метал, працюю вночі, – з 9 години вечора до 7 години ранку...» [9]. Останні

листи та телеграми свідчать, що Микола Опанасович втратив надію повернутися додому, що він уже був практично знищений сталінською машиною: «Я не можу тобі писати... Якщо я не спочину, я падаю на роботі, і тоді мене підвішують... Ноги опухли...» [9].

На Колимі спецпостановою трійки УНКВС по Дальбуду (Колима) від 27 травня 1938 р. Драй-Хмарі додають ще 10 років за нібито участь в антирадянській організації і антирадянську пропаганду вже в таборі [1].

25 жовтня 1939 р. київський ЗАГС повідомив дружину Драй-Хмари про смерть чоловіка, що сталася 19 січня 1939 р. Місця і причини смерті в повідомленні не було вказано. Реабілітовано письменника після перевірки його табірної справи в Магаданській області 28 листопада 1989 року.

У документах про реабілітацію Драй-Хмари зазначено, що він помер «від ослаблення серцевої діяльності». Акти про смерть і поховання Драй-Хмари, які зберігаються в особистій справі ув'язненого в управлінні внутрішніх справ Магаданського облвиконкому, засвідчують, що Михайло Панасович помер 19 січня 1939 р. о 23.15 у приміщенні медпункту лікарської ділянки Устьє Тайожна. Поховано його на правому березі річки Паутова, могила № 3 за 300 м від річки, а від табірної пункту Горна Лаврюкова до 1 км [10].

Існує ще одна версія смерті Михайла Драй-Хмари. За спогадами П. Василевського [11, с. 6], письменник у квітні 1939 р. став на місце смертника під час одного з чергових розстрілів кожного п'ятого в шерензі, врятувавши цим невідому молоду людину... (за Вячеславом Брюховецьким, ЛУ, 25.07.1991) [11, с. 6].

Михайло Добровольський (1907–1951), який стояв поряд із Драй-Хмарою в шерензі на розстріл, деталізує цей факт: «Щойно кат наблизився до чергової п'ятірки, до Володі (київський студент, із його батьком письменник дружив колись у Кам'янці – *С. III.*), як Драй рвучко відштовхнув студента і став на його місце зі словами: «Не чіпай, кате, молоде життя, бери моє»... З цими словами він плюнув прибульцеві межі очі... Все відбулося блискавично... Тієї ж миті кат упритул випустив у груди Драя решту набоїв... Драй ще встиг прохрипіти

«Гад!..» і, відштовхнувшись правицею від мого лівого плеча, бездиханно упав горілиць із розплющеними в небо очима...» [10].

У червні 1937 р. дружину Драй-Хмари Ніну Петрівну з малою Оксаною вислали з Києва в Башкирію (м. Белебей). Згодом їм вдалося перебратися на захід. Ніна Драй-Хмара померла 1996 р. у США, встигнувши відзначити свій столітній ювілей. Оксана Драй-Хмара (по чоловікові – Ашер) стала дослідницею творчості свого батька. 1967 р. у Парижі вона закінчила аспірантуру Сорбонни зі ступенем доктора слов'янської літератури за працю про творчість Михайла Драй-Хмари.

На честь Михайла Драй-Хмари названа одна з вулиць Києва та Кам'янця-Подільського. В грудні 2015 року була презентована збірка творів Михайла Драй-Хмари (упоряд. Сергій Гальченко, автори передмов – Іван Дзюба та Микола Томенко) [10], а у 2018 р. до книги «Михайло Драй-Хмара» (упоряд. Сергій Гальченко) увійшли вибрані твори поета, зокрема поезії зі збірки «Проростень», вірші різних років, щоденникові записи, листи до родини, нарис «Українці», автобіографії, а також тексти матеріалів слідчої справи.

Отже, генетичний патріотизм, тонке відчуття світу М. Драй-Хмари є настільки вираженням і вражаючим, що викликає у нас глибоку повагу та бажання глибшого пізнання майстра правдивого і чесного слова. Життєвий шлях, поетичний і літературознавчий доробок митця потребує подальшого активного вивчення, дослідження та публікування.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Драй-Хмара Михайло Опанасович. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1788>
2. Драй-Хмара Михайло Опанасович. Життя та творчість. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/printit.php?tid=1789>
3. Драй-Хмара М. Проростень, 1919–1926. [Б. м.]: Слово, 1926. 51 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Drai-Khmara_Mykhailo/Prorosten_1919-1926/
4. Драй-Хмара–Ашер О. Переглядаючи батьків архів. *Безсмертні*.

Збірник спогадів про М. Зерова, П. Филиповича, М. Драй-Хмару. Мюнхен: Ін-т літератури ім. Михайла Ореста, 1963. С. 149–163.

5. Набитович Ігор. Поезія Михайла Драй-Хмари: Weltschmerz буття: відкрита лекція. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2019. 76 с. <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/3649/Nabytovych-I-Poeziia-Mukhaila-Drai-Khmary-Weltschmerz-buttia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

6. Томчук О. Епістолярій письменника і проблеми сучасної біографістики. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна.* 2013. Вип. 32. С. 269–280.

7. Драй-Хмара М. Літературно-наукова спадщина / упоряд. С. А. Гальченка, А. В. Ріпенко, О. Ф. Томчука. Київ: Наукова думка, 2002. 592 с.

8. Власенко Ю. Інтимний аспект документальної літератури (листи М. Драй-Хмари). *Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Пріоритетні напрями філологічних досліджень» (16 листопада 2017 р.)* [Електронний ресурс] / за заг. ред. С. М. Климович. Херсон, 2017. С. 57–61.

9. Драй-Хмара Михайло Панасович (1889-1939) / Незабутні постаті / [Авт.-упор. О. Матвійчук, Н. Струк; Ред. кол.: В. В. Скопенко, О. В. Третяк, Л. В. Губерський, О. К. Закусило, В. І. Андрейцев, В. Ф. Колесник, В. В. Різун та ін.]. Київ: Світ Успіху, 2005. С. 346–347.

10. Драй-Хмара Михайло Опанасович. URL: https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/%D0%9C%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE_%D0%94%D1%80%D0%B0%D0%B9-%D0%A5%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0.html

11. Василевський П. Так загинув він на Колимі. *Літературна Україна.* 1989. 26 жовтня. С. 6.